

Crna Gora
Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije

INFORMACIJA

**o aktivnostima vezanim za upravljanje nacionalnim internetskim domenom
Crne Gore ".me"**

Podgorica, februar 2013. godine

1. UVOD

Dobijanjem međunarodnog subjektiviteta Crna Gora je dobila pravo na dobijanje resursa međunarodnih kodova koje dodjeljuju određene međunarodne organizacije. Upravljanje domenskim Internet prostorom, kao i sistemom centralnih servera koji obezbjeđuju funkcionisanje DNS sistema, danas se ostvaruje kroz nezavisnu organizaciju Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN).

Na osnovu dosadašnjih aktivnosti nadležnih organa Crne Gore, Međunarodna organizacija za standardizaciju je prihvatila da jedinstveni dvoslovni kod za Crnu Goru bude “.me”. Takođe, ISO 3166 Maintenance Agency, 26.09.2006. godine je objavila da je Crnoj Gori dodijeljen “.me” kao nacionalni vrhovni domen (ccTLD - country code Top Level Domain).

Internet korporacija za dodjeljivanje imena i brojeva (u nastavku ICANN – Internet Corporation for Assigned Names and Numbers) je na sjednici održanoj 11. septembra, 2007. godine Crnoj Gori konačno delegirala “.me” domen čime je Crna Gora stekla pravo da na Internet prostoru koristi “.me” domen i na globalnoj mreži bude prepoznata po istom.

Nacionalni Internet domen “.me” je simbol suvereniteta Crne Gore, osnov njene prepoznatljivosti, organizacije i prezentacije informacija na Internetu. Takođe, pravo na lični domen spada u osnovna prava fizičkih i pravnih lica. Crnogorski nacionalni domenski prostor obuhvata tzv. Contry Code top level Domain (u nastavku ccTLD) ili vrhovni nacionalni internetski domen za Crnu Goru (“.me”) i sve poddomene registrovane unutar nacionalnog domena. U tom smislu, upravljanje i upotreba domena podrazumijeva visok stepen odgovornosti i poštovanja različitih interesa svih zainteresovanih subjekata.

Od eksploatacije ovog domena, kao elektronskog resursa, država ima mnogo koristi. Kao prvo, prihod države po osnovu registracije domena (33% od redovne registracije, a 70% od registracije domena sa liste premium imena), čime se na neposredan način razvija informaciono društvo u Crnoj Gori. Aktivna politika na popularizaciji ovog domena utiče i na promociju Crne Gore u svijetu, jer se milioni korisnika svakodnevno susreću sa raznim sadržajima plasiranim putem .me domena. Takođe, svjetski uspjeh domena je uticao na način razmišljanja i svijest o mogućem uspjehu lokalnih proizvoda na globalnom tržištu.

2. Aktivnosti koje su realizovane u prethodnom periodu

Da bi upravljanje internet domenom moglo nesmetano da se obavlja, prema pravilima koja propisuje svjetska internet zajednica, neophodno je bilo formirati tijela koja će pratiti i realizovati sve aktivnosti koje su vezane za domen. Na sjednici Vlade Crne Gore, održanoj 07.12.2006. godine, Odlukom br. 03-9039, imenovan je Administrator koji će pratiti tehnički dio realizacije ovih aktivnosti. Za Administratora je imenovan Centar Informatičkog sistema Univerziteta Crne Gore (u nastavku CIS).

CIS je prepoznat od strane crnogorske zajednice kao ICT institucija koja održava i unapređuje akademsku mrežu i servise na nacionalnom nivou (CIS predstavlja komunikaciono čvorište akademске mreže UCG, akademski Internet provajder i

razvojni centar kompletnog aplikativnog softvera informacionog sistema UCG. Takođe, CIS je operativno tijelo MRENA-a (Montenegro Research and Education Network), član evropske asocijacije akademskih mreža TERENE (Trans-European Research and Education Networking Association).

Savjet za upravljanje .me domenom u saradnji sa CIS-om kao Tehničkim administratorom poslije sprovedene javne rasprave utvrdio osnovna pravila za upravljanje “.me” domenom . Savjet je Vladi Crne Gore, na sjednici održanoj 7.07.2007. godine dostavio Informaciju o aktivnostima vezanim za upravljanje nacionalnim internetskim domenom za Crnu Goru (Br. 11-5367). U internet zajednici i na osnovu pravila ICANN-a praksa je da svaka zemlja ima svog predstavnika, tj ovlašćeno lice – ccTLD menadžera, odgovornog za upravljanje i korišćenje domena, pa je stoga Vlada Crne Gore na sjednici od 7.07.2007.godine na predlog Savjeta za “.me” domen prof. dr Vujicu Lazovića, predsjednika Savjeta, imenovala kao osobu koja će biti administrativni kontakt, tj. ccTLD menadžer. Ovaj prijedlog Vlade Crne Gore prihvatio je i ICANN-a.

Na sjednici koju je ICANN održao 11. septembra 2007. godine Crnoj Gori je delegiran “.me” domen. Činom delegacije, propisano je da Crna Gora do kraja septembra 2009. godine mora da izvrši tranziciju svih adresa sa “.cg.yu” poddomena na odgovarajuće “.me” poddomene. Nakon ove sjednice Crna Gora je dobila pravo upotrebe “.me” domena.

Na osnovu Zaključka Vlade broj 03-8107 od 18.10.2007. godine kojim su zaduženi ccTLD menadžer, Savjet za upravljanje “.me” domenom i Tehnički administrator da definišu kriterijume i tendersku dokumentaciju, kao i izbor Agentu registracije, pristupilo se izradi i realizaciji ovih zadataka. Poštujući najbolju praksu zemalja iz okruženja i zemalja sa atraktivnim nacionalnim internetskim domenom, ccTLD menadžer, Savjet za “.me” domen i Tehnički administrator su definisali kriterijume na osnovu kojih će se vršiti izbor Agentu registracije.

Osnovni kriterijumi koji su bili opredjeljujući kod izbora Agentu su društvena korist i prihodi koje će država imati od .me domena, referentnost Agentu, mogućnost monitoringa od strane države Crne Gore, uticaj na razvoj informatičkog društva i sl..

Nakon detaljne analize i vrednovanja pristiglih ponuda, Komisija za ocjenu i vrednovanje ponuda je 31.1.2007. godine obavijestila Savjet za “.me” domen i sve ponuđače o rezultatima nadmetanja tj. sa svojom Odlukom broj: 11-11129 o vrednovanju ponuda po Javnom pozivu , po kojoj je najbolje rangirana kompanija GoDaddy.com Inc.

U periodu od 25.1.2008. godine do 3.2.2008. godine, ccTLD menadžer i Savjet za “.me” domen su sa izabranim Agentom i svim članovima konzorcijuma, obavili pregovore, i usaglasili Ugovor o Agentu registracije domena “.me“.

Ugovor sa Agentom registracije domena “.me” je potpisan u Podgorici, 8.2.2008. godine.

Ugovorom se Agent registracije obavezao da će u roku od 45 dana od dana potpisa Ugovora (24.3.2008. godine) početi registracija domena „.me“ i da će u tom periodu dostaviti Vladi Crne Gore garanciju na iznos od 8.2 miliona eura, po Ugovoru za period trajanja Ugovora. U istom periodu, ccTLD menadžer domena je radio na

usaglašavanju plana registracije domena „.me“ sa Agentom, kao i na kreiranju liste rezervisanih domena koji su od interesa za Crnu Goru, u cilju zaštite države i državnih institucija. Planom registracije je dogovoreno da CIS bude zadužen za registraciju .ac.me i edu.me poddomena, tadašnji Sekretarijat za razvoj a sada Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije uz podršku CIS-a je zadužen za registraciju .gov.me poddomena, a Agent registracije, doMEn d.o.o je zadužen za registraciju .co.me (namijenjen isključivo za registraciju privrednih subjektata), .net.me, .org.me, .its.me i .priv.me (namijenjeni za registraciju fizičkih lica) i .com.me (u cilju izbjegavanja zabune oko co.me poddomena). Ovi poddomeni se registruju na prostoru Crne Gore.

U skladu sa pomenutim Ugovorom CIS je nadležan za tehničku administraciju ".me" domena i nadzor tehničkog dijela poslova koje obavlja kompanija "doMEn d.o.o."

3. Aktivnosti koje je potrebno realizovati

Internet je svjetski fenomen i pruža enormne mogućnosti privrednim sektorima i građanima svih zemalja. Imajući u vidu da svaka država i privreda imaju različite zakone, stavove i politike, u cilju pravilnog i blagovremenog informisanja ICANN-a o svim primjedbama, sugestijama i komentarima formirana je Komisija za savjetovanje sa vladama ili Governmental Advisory Committee (u nastavku GAC). Glavni zadatak GAC-a je savjetovanje ICANN-a po pitanjima relevantnim za javnu politiku i na taj način ICANN dobija informacije o svim problemima, predlozima i sl. koji su u skladu sa politikom zemalja predlagača. GAC je posebno zainteresovan za aktivnosti i politiku ICANN-a kada isti izazovu zabrinutost od strane vlada, posebno ukoliko politika ICANN-a nije u skladu sa nacionalnim zakonima ili internacionalnim ugovorima. GAC se sastaje tri do četiri puta godišnje u sklopu ICANN-a. Danas GAC broji predstavnike više od 30 vlada, privrednih subjekata, i multinacionalnih državnih organizacija poput Svjetske organizacije za zaštitu prava intelektualnog vlasništva (WIPO).

GAC ima savjetodavnu ulogu po pitanju raznih tema od kojih je jedna od najvažnijih bila "Predlog nacrta za kvalitetno poslovanje i organizaciju ccTLD-a", uključujući izradu GAC dokumenta pod nazivom "Principles for the Delegation and Management of Country Code Top Level Domains" (Pravila za dodjelu i organizaciju vrhunskih domena s nacionalnim kodom) o pravima i zadacima ICANN-a, vlada i regulatora u poslovanju ccTLD-om.

Imajući u vidu da Internet ima sve važniju ulogu u privrednim sektorima svake ekonomije, od vitalne je važnosti da vlade učestvuju u postupcima donošenja odluka o poslovanju i organizaciji Interneta. Sistem imena domena je infrastruktura na kojoj je zasnovana funkcionalnost Interneta i odražava se na brojna područja javne politike.

Nadalje, u cilju unapređenja i formalizacije međunarodne saradnje u oblasti internet domena, kao i dodatne formalizacije saradnje sa organizacijom ICANN, Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije predlaže razmjenu pisama. Razmjenom pisama bi se uspostavila formalna saradnja sa ICANN-om i potvrdila posvećenost održavanja baze podataka o registrovanim imenima tačnom i dostupnom, održavanje sistema servera za razrješavanje Internet imena funkcionalnim,

dostupnim i najvećoj mjeri sigurnim, razvoju Interneta imena funkcionalnim, dostupnim i najvećoj mogućoj mjeri sigurnim, razvoju Interneta u lokalnoj zajednici.

Pored ovoga, predlaže se članstvo u tijelima ICANN organizacije, tj, učlanjenje u GAC (Government Advisory Committee) i ccNSO (Country Codes Names Supporting Organisation), koje će omogućiti učešće u donošenju pravila i odluka, posebno pravila koja se odnose na interakciju vlada, regulatorni i institucionalni okvir i tehničke aspekte funkcionisanja sistema internet imena. Članstvo u GAC tijelu je prvenstveno namijenjeno predstavnicima vlada država, dok članstvo u ccNSO tijelu uglavnom ostvaruju tehnički administratori.

Oba tijela svoje aktivnosti realizuju kroz usmenu i pisanu komunikaciju, uz tri sastanka godišnje u okviru ICANN sastanaka.

Luksemburg, Singapur, Austrija, Poljska, Njemačka, Velika Britanija, Italija, Novi Zeland, Srbija, Brazil, Rusija su samo neke od zemalja koje su razmijenile pisma.

Imajući u vidu intenziviranje aktivnosti predlaže se da CIS preuzme obaveze koje su potrebne za realizaciju istih, a za koje bi Vlada Crne Gore obezbijedila sredstva na godišnjem nivou u cilju pokrivanja potrebnih aktivnosti.

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije je, u saradnji sa CIS-om, pokrenulo aktivnosti na kodifikaciji jezika (oba pisma) u cilju omogućavanja korišćenja domenskih imena sa dodatnim karakterima našeg jezika. Ove aktivnosti podrazumijevaju podnošenje zahtjeva UNICOD organizaciji za unos dodatnih karaktera našeg jezika u odgovarajuće UNICOD tabele. Unicod organizacija je neprofitna organizacija osnovana u cilju razvoja, širenja i promovisanja korištenja Unicode standarda koji određuje prikaz teksta u savremenim softverskim proizvodima i standardima.